

Ravnanje ob sumu na hudo gnilobo čebelje zalege

Anita Vraničar Novak, dr. vet. med.

VF NVI, enota Novo mesto

anita.vranicarnovak@vf.uni-lj.si

Kako mora ravnati čebelar

Čebelar mora od zgodnje pomladi do jeseni spremljati razvoj svojih čebeljih družin. Pred čebelnjakom spremlja izlet čebel, v panjih pa redno, najmanj enkrat mesečno, pregleduje sate v plodišču. Če opazi značilne spremembe na zalegi, mora nemudoma obvestiti pristojnega veterinarja VF NVI. Dogovorita se za pregled čebeljih družin v čebelnjaku, ki se običajno opravi naslednji delovni dan. Veterinar da čebelarju že po telefonu prve napotke: do prihoda veterinarja naj ne pregleduje drugih čebeljih družin; iz samega sumljivega čebelnjaka oz. mesta naj ničesar ne odnaša, panje naj označi, prepreči naj dostop do čebelnjaka drugim osebam; za pregled naj pripravi osnovno zaščitno opremo in pripomočke (lesno gobo za dimljenje, svojo čebelarstvo opremo z rokavicami za enkratno uporabo, plinski gorilnik za sprotno razkuževanje kovinskega orodja, svežo vodo, milo, stol in mizo za veterinarja). Pripravi naj tudi dnevnik veterinarskih posegov čebelarstva.

Kako ravna veterinar VF NVI

Veterinar takoj po prejemu obvestila o sumu na hudo gnilobo čebelje zalege upošteva omejitve v zvezi s prometom čebel na območju sumljivega čebelnjaka. Pred pregledom na kraju samem veterinar prešteje čebelje družine in jih po potrebi označi. Pri pregledu čebelar jemlje iz plodišča posamične sate in veterinar jih obojestransko natančno pregleda. Z zobotrebcom ali s pinceto odstrani pokrovček

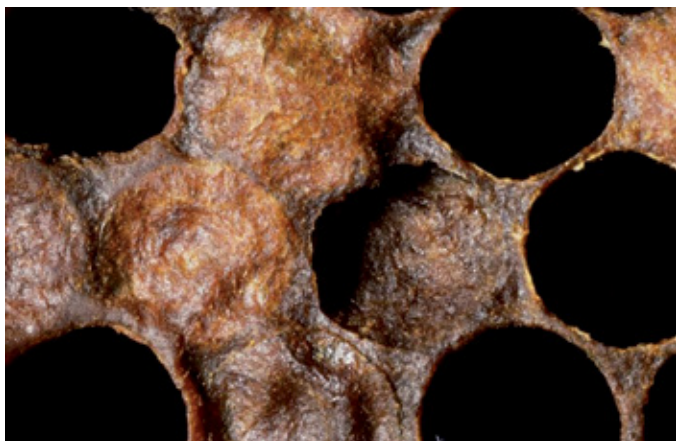
spremenjenih zaleženih celic in pregleda klinično sumljive čebelje ličinke. **Sumljive celice so vbočene, temnejše barve, pogosto tudi z luknjicami nepravilnih oblik na pokrovčkih.** Pod pokrovčkom v celici je namesto čvrste biserno bele ličinke ličinka svetlo do temno rjave barve in lepljive konsistence, gosta, nekaj centimetrov dolga lepljiva sluz ali redko tekoča odmrla masa. Odmrla ličinka v celici je lahko tudi popolnoma posušena. Klinični pregled mora biti natančen, sicer se lahko kaj hitro spremembe spregledajo ali zamenjajo s podobnimi znaki kot posledica drugih bolezni. Veterinar na podlagi ugotovljenih sprememb klinično potrdi ali ovrže sum na hudo gnilobo čebelje zalege. V primeru klinično ugotovljenega suma bolezni odvzame ločene vzorce odmrla sumljive zalege iz posameznih sumljivih čebeljih družin. Panje s klinično sumljivimi čebeljimi družinami in odvzete vzorce ustrezno sproti označi.

Po zaključku pregleda veterinar v dnevnik veterinarskih posegov zabeleži ugotovitve v skladu s predpisi, pri čemer zapisnika o odvzemu vzorcev in kliničnem pregledu ter pisno navodilo s prilogami v zvezi s predlagano sanacijo prične v dnevnik kot njegove trajne priloge.

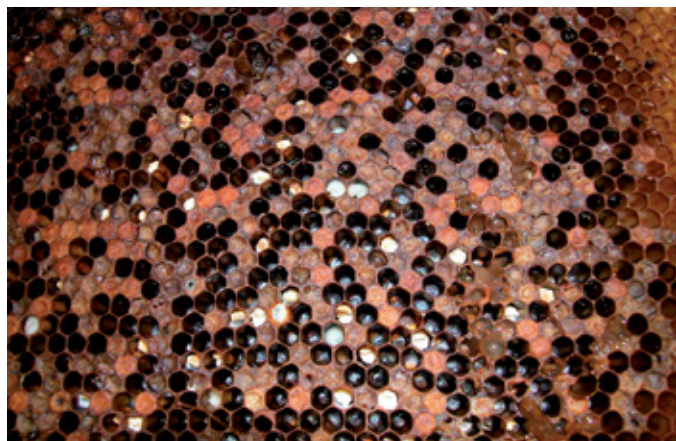
Kakšni so ukrepi ob sumu bolezni

V pisnem navodilu veterinar VF NVI določi ukrepe, ki so za čebelarja obvezujoči do izdaje odločbe uradnega veterinarja UVHVVR oziroma dokler se sum bolezni uradno ne izključi, in sicer:

- čebelarju se prepove premik čebeljih družin, čebel, matic, satja, čebelarkega pribora iz čebelnjaka ali v čebelnjak;
- drugim osebam mora čebelar preprečiti dostop do čebelnjaka;

Vbočene celice, značilne za hudo gnilobo

Sat z izrazitimi kliničnimi znaki hude gnilobe

Test z zobotrebcom ali s pinceto

Foto: K. Ruoff

Zasušeni ostanki odmrlih ličink lahko vsebujejo do 2,5 milijona spor.

zna razkužila (vroč natrijev ali kalijev lug, ožiganje) ter shranjevati odpadke v zaprti embalaži na kraju samem;

- poskrbeti mora za hrano in pitno vodo, preprečevati mora ropanje čebel; čebelarju ni dovoljeno uporabljati medu iz okuženega čebelnjaka za prehrano čebel, če ima namero točiti med, mu veterinar svetuje, da počaka na izvid laboratorijske preiskave (trenutno veljavni predpisi v Repu-

bliki Sloveniji namreč ne prepovedujejo točenja medu v okuženem čebelnjaku ali točenja medu iz okuženih čebeljih družin).

Na kraju samem neposredno takoj po opravljenem pregledu veterinar podrobneje razloži čebelarju in svetuje, kako naj skrbi za preprečevanje širjenja bolezni, kako bo potekala predlagana sanacija, ki bo opravljena v primeru pozitivnega laboratorijskega izvida. Čebelarja seznanijo, da bo prejel pisni laboratorijski izvid o opravljeni preiskavi odvzetih vzorcev, ki običajno traja tri do sedem dni, po pošti in da je pisno navodilo veterinarja VF NVI zanj obvezujoče vse do zaključka preiskave in odločbe uradnega veterinarja UVHVVR. Čebelarja hkrati seznanijo, da bo v primeru negativnega izvida laboratorijske preiskave (če bakterija *Paenibacillus larvae* ne bo dokazana v odvzetih in preiskanih sumljivih vzorcih zalege) prejel dopolnilno pisno navodilo veterinarja VF NVI, s katerim bodo ukrepi, določeni v prvem pisnem navodilu, odpravljeni.

Veterinar VF NVI skladno s predpisi poskrbi za čimprejšnjo dostavo vzorcev v laboratorij VF NVI in tudi sprotno obveščanje območnega urada UVHVVR o sumu in pojavu hude gnilobe čebelje zalege.

Foto: The Animal and Plant Health Agency (APHA)

Pregled čebeljih družin: čebelar jemlje iz plodišča posamične sate, veterinar jih natančno pregleda.

- do prejema izvida laboratorijske preiskave je čebelarju dovoljeno v čebelnjaku opraviti le najnujnejša neodložljiva dela, pri čemer mora poskrbeti, da se bolezen ne bi širila, preprečevati mora brezmatičnost družin in rojenje čebel;
- čebelar mora zagotavljati ustrezne higienske razmere v čebelnjaku, sproti čistiti in uporabljati ustre-

Pregled medu na spore hude gnilobe

V preventivne namene, da lahko čim prej ukrepamo in s tem preprečimo izbruh klinične oblike hude gnilobe čebelje zalege, je priporočljivo ugotavljanje prisotnosti spor povzročitelja *Paenibacillus larvae* v medu. Najprimernejši so vzorci medu iz vencev nad zalego, saj so v iztočenem medu rezultati laboratorijske preiskave manj natančni. **Vzorci medu v ta namen** bo po svoji strokovni presoji, lahko tudi v dogovoru s čebelarjem, odzvel veterinar VF NVI predvsem iz čebeljih družin v čebelnjakih in na območjih z večjim tveganjem za pojav bolezni. Poleg tega bomo letos na prisotnost spor **laboratorijsko preiskali omejeno število vzorcev medu**, oddanih na ČZS na analizo kakovosti, za kar je treba izpolniti

obrazec, objavljen na spletni strani ČZS www.czs.si/Admin/load.php?sif_ob=30&sif_file=objave_podrobno&sif_parent=8997. **Čebelar pa lahko kadar koli tudi sam, vendar na lastne stroške, odda vzorce medu v preiskavo** na prisotnost spor v diagnostične laboratorije VF NVI in v sprejemnico vzorcev na Veterinarski fakulteti. Rezultat preiskave bo v drugem in tretjem primeru prejel neposredno čebelar, zato svetujemo, da se v primeru pozitivnega rezultata posvetuje z veterinarjem VF NVI o nadaljnjih ukrepih, da se prepreči izbruh bolezni.

Dr. Metka Pislak Ocepek in mag. Andreja Kandolf Borovšak, svetovalka JSSČ